

Рекомендація № R (81) 7 **Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам** **щодо заходів, що полегшують доступ до правосуддя**

*Ухвалено Комітетом Міністрів Ради Європи
на 68 засіданні заступників міністрів 14 травня 1981 року*

Комітет Міністрів у відповідності з положеннями статті 15(b) Статуту Ради Європи,

враховуючи, що право на доступ до правосуддя і на справедливий судовий розгляд, гарантоване статтею 6 Європейської конвенції з прав людини, є однією з основних ознак демократичного суспільства;

враховуючи, що судове провадження нерідко має такий складний, тривалий і вартісний характер, що приватні особи, особливо ті, які перебувають в економічно несприятливому становищі, відчувають труднощі зі здійсненням своїх прав у державах-членах;

враховуючи, що ефективна система безоплатної правової допомоги та юридичних консультацій, як передбачено Резолюцією (78) 8 Комітету Міністрів, може значно сприяти усуненню таких перешкод;

враховуючи, принагідно, що також бажано вжити всіх необхідних заходів зі спрощення процедури в усіх можливих випадках задля полегшення доступу приватних осіб до судів з одночасним додержанням належного порядку відправлення правосуддя;

враховуючи, що для полегшення доступу до правосуддя бажано спростити судові документи,

рекомендує урядам держав-членів вжити чи посилити в залежності від обставин всі заходи, які вони вважатимуть необхідними, з метою поступової реалізації принципів, викладених у Додатку до цієї Рекомендації.

Додаток
до Рекомендації R (81) 7

ПРИНЦИПИ

Державам-членам слід вжити всіх необхідних заходів, щоб інформувати широкий загал про засоби захисту прав кожної особи в судовому порядку, а також спростити, прискорити і здешевити судові провадження по цивільних, господарських, адміністративних, соціальних або податкових справах. У цих цілях державам-учасникам слід ураховувати, зокрема, наступні принципи.

A. Інформування громадськості

1. Слід вжити належних заходів з інформування громадськості про місцезнаходження і компетенцію судів, а також про порядок звернення до суду або ж захисту своїх інтересів у судовому порядку.

2. Необхідно, щоб інформація загального характеру могла бути одержана або безпосередньо в судах, або в іншій компетентній службі чи органі з наступних питань:

— процесуальні норми, за умови, що така інформація не містить юридичних порад по суті справи;

- порядок звернення до суду і строки, впродовж яких таке звернення є можливим, а також процесуальні вимоги і необхідні в зв'язку із цим документи;
- засоби виконання рішення суду та, за можливості, про супутні його виконанню витрати.

В. Спрощення

3. Слід вжити заходів зі сприяння примиренню або, де це належно, заохочення сторін до примирення або дружнього врегулювання спору до започаткування судового провадження або в його ході.

4. Жодна зі сторін не має бути позбавлена можливості користуватися послугами адвоката. Слід уникати вимушеного звернення будь-якої зі сторін до послуг кількох адвокатів з одного й того ж питання, коли участь кількох адвокатів не є необхідною. У випадках, коли з огляду на характер бажано з метою полегшення доступу до правосуддя, щоб особа сама представила свою справу в суді, представництво її інтересів адвокатом не повинне бути обов'язковим.

5. Державам слід вжити заходів, щоб всі процесуальні дії мали простий характер, вживана мова була зрозумілою широкому загалу, а судові рішення були зрозумілими для сторін.

6. Якщо одна зі сторін недостатньо володіє мовою, на якій здійснюється провадження, державі належить приділити особливу увагу питанню усного і письмового перекладу і забезпечити, щоб особи, які перебувають у фінансовій скруті, не опинилися в несприятливому становищі з точки зору доступу до суду або участі в судовому процесі в силу неспроможності говорити мовою, яка вживається в суді, чи розуміти її.

7. Слід вжити заходів для того, щоб кількість експертів, призначених судом з власної ініціативи або за клопотанням сторін для участі в одному провадженні, була якомога обмеженою.

С. Прискорення провадження

8. Слід вжити всіх можливих заходів для максимального скорочення строків винесення рішень судами. З цією метою слід скасувати застарілі процедури, які не мають практичної користі, забезпечити судам достатній персонал та можливості ефективної роботи і ухвалити порядок, який дозволить контролювати перебіг провадження з самого його початку.

9. Слід розробити заходи відносно неопротестованих або незаперечних позовних вимог, задля винесення остаточного рішення швидко, без непотрібних формальностей, особистої явки в суд чи зайвих витрат.

10. Щоб запобігти застосуванню права на оскарження в недоброчесний спосіб або задля відстрочки, слід приділити особливу увагу можливості тимчасового виконання рішень, які можуть бути оскаржені, а також начислення проценту на суму, присуджену рішенням суду, до виконання цього рішення.

D. Судові витрати

11. Прийняття до провадження не має залежати від сплати стороною державі якоїсь грошової суми, розміри якої є нерозумними з огляду на питання у справі.

12. В тій мірі, в якій судові витрати становлять явну перешкоду доступові до правосуддя, їх треба, якщо це можливо, скоротити або скасувати. Систему судових витрат слід переглянути на предмет її спрощення.

13. Слід приділити особливу увагу питанню гонорарів адвокатів і експертів у тій мірі, в якій такі гонорари стають перешкодою доступу до правосуддя. Необхідно забезпечити існування певних форм контролю над розмірами таких гонорарів.

14. За винятком особливих обставин сторона, яка виграла справу, в принципі має одержувати від сторони, яка програла справу, відшкодування видатків і витрат, включаючи гонорари адвокатам, котрі вона небезпідставно понесла в зв'язку із провадженням.

Е. Особливі процедури

15. Для спорів по позовних вимогах на незначні суми треба передбачити процедуру, яка уможливить для сторін звернення до суду без витрат, які не є співвідносними з сумою, котра становить предмет спору. З цією метою можна було б передбачити провадження у спрощеному порядку, уникати непотрібних судових засідань і обмежити право на оскарження.

16. Державам слід забезпечувати, щоб судові провадження в сімейних справах було швидким і недорогим та відбувалося з повагою до особистого характеру відповідних спорів. Розгляд таких спорів має відбуватись якомога приватно.